EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 23.11.2017
SWD(2017) 382 final

KOMISJONI TALITUSTE TÖÖDOKUMENT

MÕJUHINNANGU KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE

Lisatud dokumendile:

Komisjoni määrus (EL) nr .../...,

millega kehtestatakse elektrisüsteemi tasakaalustamise eeskiri

{C(2017) 7774 final} - {SWD(2017) 383 final}

Kommenteeritud kokkuvõte

Mõjuhinnang: komisjoni määrus, millega kehtestatakse elektrisüsteemi tasakaalustamise eeskiri

A. Vajadus meetmete järele

Miks? Mis on lahendamist vajav probleem?

Tasakaalustamismehhanisme ei kasutata mitte üksnes tehnilistel põhjustel, et tagada süsteemi stabiilsus, vaid ka kaubanduslikel põhjustel, mis omakorda mõjutab konkurentsi. Nõudlust ja pakkumist tasakaalustavate põhivõrguettevõtjate jaoks on tihti probleemiks **vähene konkurents tasakaalustamisteenuste turul** tulenevalt tasakaalu tagavate tarnijate vähesusest. Vähene konkurents on tingitud tasakaalustamisenergia hinna kehtestamise viisist ja piiriülese ülekandevõime vähesest kasutamisest (st riikide tasakaalustamisturud on killustunud). Praegu on tasakaalustamisenergia hinnad Euroopas väga erinevad ning puuduvad tõhusad eeskirjad, mis võimaldavad piiriülest ülekandevõimet tõhusalt tasakaalustamiseks kasutada. Praegused meetodid, mida kasutatakse tasakaalustamisenergia käivitamiseks, ei võimalda võrgu täielikku potentsiaali ära kasutada ning saada olev võimsus jääb kasutamata. Praegused tasakaalustamisenergia hinnad ei kajasta alati nappust ega soodusta paindlikkust.

Mida selle algatusega loodetakse saavutada?

Taastuvelektri ja eriti tuuleenergia suurenev kogus ning muud vähese CO_2-heitega majandusele üleminemisega seotud muutused eeldavad, et elektrisüsteem peab suutma süsteemiga lõimida muutlikke ja hajatootmiseks kasutatavaid tootmisallikaid. Kavandatud rakendusaktiga soovitakse **luua tasakaal elektri tarnimise ja tarbimise vahel nii, et klientide jaoks kaasneksid sellega võimalikult väikesed kulud** ja et see võimaldaks lõpule viia elektri siseturu lõimimise.

Milline on ELi tasandi meetmete lisaväärtus?

Kavandatud meetmetega vähendatakse Euroopa elektri ülekandevõrgu ebatõhusust. Selleks edendatakse kooskõlastamist, ühtlustamist ja läbipaistvust tasakaalustamisturgudel, **maksimeeritakse tasakaalustamiseks saada olevat piiriülest ülekandevõimet** ning suurendatakse samal ajal süsteemi talitluskindlust ja elektriturgude lõimitust, **et edendada konkurentsi**. Lisaks tagatakse minimaalne ühtlustamine, et viia elektri siseturu lõimimine lõpule ja jätta asjaomaste eeskirjade rakendamine põhivõrguettevõtjatele ja riiklikele reguleerivatele asutustele.

B. Lahendused

Milliseid seadusandlikke ja mitteseadusandlikke poliitikavariante on kaalutud? Kas on olemas eelistatud variant? Miks?

Tasakaalustamisturgude toimimist saab parandada tasakaalustamisteenuste turu vähese konkuretsiga seotud probleemide lahendamisega. Selleks tuleks:

- ühtlustada tasakaalustamisenergia hinna kujundamise meetodit ja
- kasutada piiriülest ülekandevõimet tasakaalustamisenergia vahetamiseks.

Kaaluti järgmisi poliitikavariante:

- **Lähtestsenaarium: ELis täiendavaid meetmeid ei võeta**
- **Variant 1: tasakaalustamisenergia hinna kujundamise meetodi ühtlustamine**
  - **Variant 1.A:** arveldushinnal põhinev meetod (*pay-as-cleared*)
  - **Variant 1.B:** enampakkumise hinnal põhinev meetod (*pay-as-bid*)
- **Variant 2: piiriülese ülekandevõime kasutamine tasakaalustamisenergia vahetamiseks**
  - **Variant 2.A:** *üksnes* piiriülene vahetamine
  - **Variant 2.B:** piiriülene *ja* riigisisene vahetamine
  - **Variant 2.C (jäeti kõrvale):** piirkondlikud reguleerivad üksused, kes täidavad riigiüleste tasakaaluhaldurite ülesandeid

Hindamine näitas, et variant 1.A on eeltingimus variandi 2 mis tahes allvariantide rakendamiseks ning et variant 1.A ja variandi 2 allvariandid täiendavad seega üksteist. Kuigi variant 2.C peaks andma suurimat kasu, puudub praegu kolmanda energiapaketi puhul õiguslik alus selle variandi toetamiseks ja seepärast on see variant kõrvale jäetud.

Hindamine näitas, et **variant 2.B koos variandiga 1.A** on kõige asjakohasem variant ettepaneku eesmärkide saavutamiseks. Selle eelistuse kohaselt kasutatakse tasakaalustamisenergia puhul tasaarvestusel põhinevat (piirkulupõhist) meetodit, tasakaalustamistooteid standarditakse ja luuake üleeuroopalised tasakaalustamiskeskkonnad, et hõlbustada talitlusega seotud protsesside kooskõlastamist põhivõrguettevõtjate

vahel. Kõnealune kooskõlastamine eeldab, et järgitakse põhimõtet, mille kohaselt on kohalik vastutus üksikutel tasakaalustamispiirkondadel, mis koosnevad vähemalt ühest juhtimispiirkonnast, aga ei pruugi katta üle ühe liikmesriigi. Seega on lähenemisviis kooskõlas praeguse talitluskindluse põhimõttega.

Kes millist varianti toetab?

Enamus sidusrühmi pooldab arveldushinna meetodit koos tasakaalustamisenergia piiriülest *ja* siseriiklikku vahetamist käsitlevate siduvate eeskirjadega. 2016. aasta märtsis rõhutati Firenze foorumil tasakaalustamisturgude olulisust hästi lõimitud ja toimiva energia siseturu seisukohast ning paluti komisjonil kiiresti koostada liikmesriikide jaoks määrus, millega kehtestatakse elektrisüsteemi tasakaalustamise eeskiri.

C. Eelistatud poliitikavariandi mõju

Millised on eelistatud poliitikavariandi (kui see on olemas, vastasel korral peamiste poliitikavariantide) eelised?

Variant 2.B koos variandiga 1.A annaks **olulisi hüvesid** tänu Euroopa elektri ülekandmise taristu tõhusamale kasutamisele, mis suurendab likviidsust ja konkurentsi turul. Kavandatud meetmed aitavad suunata tootmisesse tehtavaid investeeringuid sinna, kus neist on kõige suurem kasu, ning vähendada vajadust investeerida võrgu laiendamisse või varuvõimsusesse tulenevalt muutlikust energiavoost.

Variandi 2.B puhul võivad põhivõrguettevõtjad kasutada tasakaalustamatuse netokorvamist ja vahetada standardseid tasakaalustamistooteid. Tänu standardsete tasakaalustamistoodete vahetamisele kasutatakse ressursse kulutõhusamalt: kõige kallimaid saadaolevaid üksusi kasutatakse võimsuse vähendamiseks või tarbimise kahandamiseks ja kõige odavamaid võimsuse suurendamiseks. Võrreldes lähtestsenaariumiga aitavad tasakaalustamatuse netokorvamine ja tasakaalustamistoodete piiriülene vahetamine säästa **ligikaudu 479 miljonit eurot aastas**. Üksnes variandiga 2.C on võimalik saada peaaegu kõik kõnealused hüved, variandiga 2.A aga mitte.

Millised on eelistatud poliitikavariandi (kui see on olemas, vastasel korral peamiste poliitikavariantide) kulud?

Kogukulud, mis kaasnevad variandi 2.B ja variandi 1.A kombinatsiooniga, on seotud kahe peamise aspektiga. Esiteks on kulud seotud ühise tehnilise kontrollsüsteemi arendamisega, arveldusega ning tasakaalustamatuse netokorvamise süsteemiga. Teiseks on kulud seotud üleeuroopaliste tasakaalustamiskeskkondade loomisega, sh kliiringu ja algoritmi, majutuse, hooldamise ja toega. Variandi 2.B puhul on arendamiskulud vahemikus **76,1–96,4 miljonit eurot** ja aastased käitamiskulud vahemikus **1,8–4,6 miljonit eurot**. Sidusrühmadel tuleb võib-olla katta lisakulusid tulenevalt mõne tasakaalustamisprotseduuri muutumisest uues süsteemis, kuid nad hoiavad kulusid ka kokku tänu sellele, et üleeuroopalisi ühtlustatud tooteid ja teenuseid on rohkem.

Milline on mõju VKEdele ja konkurentsivõimele?

Määrusega soodustatakse taastuvate energiaallikate ning tarbimiskaja osalemist tasakaalustamisturul. See peaks suurendama peamiselt VKEdest koosnevate ELi tehnoloogiaettevõtete (nt elektri- ja elektroonikaseadmete tööstuse) konkurentsivõimet.

Kas on ette näha märkimisväärset mõju riigieelarvetele ja ametiasutustele?

Määruse eesmärk on parandada läbipaistvamate ja ühtlustatumate eeskirjade abil põhivõrguettevõtjatevahelist kooskõlastamist. See peaks vähendama ja lihtsustama tasakaalustamisturul osalemist.

Kas on oodata muud olulist mõju?

Muud olulist mõju ei ole oodata.

Proportsionaalsus?

Variandi 2.B ja variandi 1.A kombinatsiooniga luuakse tasakaal elektriturgude üldise konkurentsivõime, tõhususe ja töökindluse suurendamise vahel ja soodustatakse üleminekut vähese CO_2-heitega elektri tootmisele ning edendatakse samal ajal koostööd Euroopas ja jäetakse liikmesriikidele võimalused rakendamisel.

D. Järelmeetmed

Millal poliitika läbi vaadatakse?

Määrus sisaldab konkreetseid sätteid kavandatud meetmetega saavutatud edu jälgimiseks. Lähtuvalt kõnealusest jälgimisest ja võttes arvesse elektriturgude edasist arengut ning üleeuroopaliste tasakaalustamiskeskkondade loomist, võib komisjon otsustada kavandatud määrust tulevikus muuta. Määrusega (EÜ) 714/2009 on ette nähtud sidusrühmade selgesõnaline õigus teha ettepanekuid muudatuste kohta.